

**QASHQADARYO VILOYATIDA LOGISTIKA XIZMATLARINING
IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH**
ASSESSMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF LOGISTICS
SERVICES IN THE QASHQADARYO REGION

Maxmanov Asliddin Shokir o'g'li

*Qarshi xalqaro universiteti Iqtisodiyot va
muhandislik kafedrasida assistenti
asliddinmakhmanov@gmail.com*

Annotatsiya. Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatida logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi hududiy logistika tizimining hozirgi holatini baholash, samaradorlikka ta'sir etuvchi omillarni aniqlash hamda rivojlantirish yo'nalishlarini asoslashdan iborat. Tadqiqotda iqtisodiy-statistik tahlil, taqqoslash, korrelyatsiya va regressiya usullari hamda ekonometrik modellashtirishdan foydalanildi. Rasmiy statistik ma'lumotlar asosida logistika xizmatlari samaradorligini ifodalovchi integral ko'rsatkich shakllantirildi. Tahlil natijalari transport infratuzilmasi, omborxonalar imkoniyatlari, raqamli texnologiyalar va investitsiyalar samaradorlikka bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Shu bilan birga, xizmat sifati, muvofiqlashtirish va boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish zarurligi asoslandi. Maqolada logistika tizimini rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari hududiy iqtisodiy rivojlanish strategiyalarini shakllantirishda, ilmiy izlanishlarda va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyatga ega. Ular ilmiy, amaliy, strategik va institutsional rivojlanish jarayonlariga xizmat qiladi samarali natijalar uchun muhim.

Kalit so'zlar. logistika xizmatlari, iqtisodiy samaradorlik, Qashqadaryo viloyati, hududiy logistika, transport infratuzilmasi, yuk aylanmasi, logistika markazlari, omborxonalar tizimi, ta'minot zanjiri, raqamli logistika, axborot texnologiyalari, investitsiyalar, xizmat sifati, logistika xarajatlari, iqtisodiy tahlil, statistika ma'lumotlari, korrelyatsiya tahlili, regressiya modeli, ekonometrik modellashtirish, integral ko'rsatkich, boshqaruv samaradorligi, hududiy rivojlanish strategiyasi, logistika bozori, raqobat muhit.

Kirish. Bugungi globallashtirish sharoitida logistika xizmatlari iqtisodiy rivojlanishning muhim infratuzilmaviy omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ishlab chiqarish, savdo, xizmat ko'rsatish hamda hududlararo iqtisodiy aloqalarning samaradorligi bevosita logistika tizimining rivojlanganlik darajasi bilan belgilanadi. Ayniqsa, hududiy iqtisodiyotlar raqobatbardoshligini oshirishda transport-logistika xizmatlarining sifatli, tezkor va iqtisodiy jihatdan samarali tashkil etilishi strategik ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, logistika xizmatlarining iqtisodiy

samaradorligini baholash masalasi ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb muammo hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar jarayonida hududlarning transport-logistika salohiyatini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Xususan, Qashqadaryo viloyati geografik joylashuvi, sanoat va qishloq xo‘jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi, tranzit imkoniyatlari hamda eksport-import operatsiyalaridagi ulushi bilan respublika iqtisodiyotida muhim o‘rin egallaydi. Biroq, mavjud logistika infratuzilmasi va xizmatlar tizimining iqtisodiy samaradorligi hali yetarli darajada kompleks baholanmaganligi mazkur yo‘nalishda chuqur ilmiy tadqiqotlar olib borishni taqozo etadi.

Logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi nafaqat transport xarajatlarini kamaytirish, balki ta‘minot zanjiri barqarorligini ta‘minlash, mahsulot yetkazib berish muddatlarini qisqartirish, xizmat sifati va raqobatbardoshlikni oshirish bilan ham bevosita bog‘liqdir. Shu bilan birga, logistika faoliyatiga jalb etilayotgan investitsiyalar, omborxonalar infratuzilmasi, raqamli texnologiyalar va boshqaruv mexanizmlarining takomillashuvi hududiy logistika tizimining umumiy samaradorligini belgilovchi muhim omillar sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholash bo‘yicha ko‘plab nazariy va amaliy yondashuvlar ishlab chiqilgan bo‘lsada, ularning hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda qo‘llanilishi yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Ayniqsa, Qashqadaryo viloyati misolida logistika xizmatlari samaradorligini kompleks, ekonometrik va statistik usullar asosida baholash masalasi ilmiy jihatdan yetarlicha o‘rganilmagan.

Shu bois, mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatida logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholash, unga ta‘sir etuvchi asosiy omillarni aniqlash hamda logistika tizimini rivojlantirish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish maqsad qilib olindi. Tadqiqot natijalari hududiy logistika siyosatini shakllantirish, transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish hamda iqtisodiy boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar tahlili. Logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholash masalasi iqtisodiy fanlarda muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. O‘zbekistonlik olimlar ushbu masalani asosan hududiy rivojlanish, transport infratuzilmasi va ta‘minot zanjiri samaradorligi nuqtai nazaridan tadqiq etib kelmoqdalar. Jumladan, A. X. Jo‘rayev logistika tizimining hududiy iqtisodiyot rivojiga ta‘sirini o‘rganib, logistika infratuzilmasining rivojlanganlik darajasi ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligini ilmiy asoslab bergan¹.

¹ Jo‘rayev A.X. **Logistika tizimini rivojlantirishning hududiy iqtisodiyotga ta‘siri.** – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.

Uning tadqiqotlarida logistika xizmatlari va hududiy raqobatbardoshlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik keng yoritilgan.

Shuningdek, B. B. Tursunov tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlarda transport-logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholashda xarajatlar va natijalar nisbatiga asoslangan yondashuv taklif etilgan². Muallif logistika tizimida boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkinligini ta'kidlaydi.

M. A. Qodirov esa o'z tadqiqotlarida hududiy logistika markazlari faoliyatining iqtisodiy samaradorligini baholab, logistika xizmatlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish samaradorlikni sezilarli oshirishini asoslab bergan³. U logistika xizmatlari sifatini oshirish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishga erishish mumkinligini ilmiy jihatdan isbotlaydi.

Xorijiy olimlar orasida D. J. Bowersox logistika samaradorligini baholashda ta'minot zanjiri integratsiyasi muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi⁴. Uning fikricha, logistika xizmatlari faqat transport jarayoni emas, balki butun iqtisodiy tizim samaradorligini belgilovchi strategik omildir.

Shuningdek, C. Christopher tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi mijozlar ehtiyojini qondirish, xarajatlarni minimallashtirish va raqobatbardoshlikni oshirish bilan bevosita bog'liq ekani ko'rsatib berilgan⁵. Muallif logistika tizimini strategik boshqarish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning asosiy sharti ekanini asoslaydi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholash masalasining dolzarbligini tasdiqlaydi. Biroq, Qashqadaryo viloyati misolida ushbu masalani hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda kompleks baholash bo'yicha tadqiqotlar yetarli emasligi mazkur maqolaning ilmiy ahamiyatini yanada oshiradi.

Asosiy qism. Qashqadaryo viloyatida transport-logistika xizmatlari sohasining rivojlanishi hududiy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Logistika xizmatlari ishlab chiqarish, savdo, qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmat ko'rsatish sohalari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni mustahkamlab, mahsulotlarning bozorga yetkazib berilish jarayonini tezlashtiradi hamda iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishga imkon yaratadi. Shu sababli, transport-logistika xizmatlarining hajmi va rivojlanish sur'atlari hudud iqtisodiy faolligining muhim ko'rsatkichlaridan biri sifatida qaraladi.

Rasmiy statistik ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 2023-yilning yanvar–

² Tursunov B.B. **Transport-logistika xizmatlari samaradorligini boshqarish.** – Toshkent: Fan, 2020.

³ Qodirov M.A. **Hududiy logistika markazlari faoliyatining iqtisodiy samaradorligi.** – Toshkent: Innovatsiya, 2021.

⁴ Bowersox D.J., Closs D.J. **Logistical Management: The Integrated Supply Chain Process.** – New York: McGraw-Hill, 2013.

⁵ Christopher M. **Logistics and Supply Chain Management.** – London: Pearson Education, 2016

noyabr oylarida Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari hajmi 3 652,5 mlrd soʻmni tashkil etib, 2022-yilga nisbatan 105,5 foizlik oʻsish surʻatiga erishgan. Mazkur koʻrsatkich transport-logistika xizmatlarining hudud iqtisodiy rivojlanishidagi oʻrni tobora ortib borayotganini yaqqol tasdiqlaydi. Ushbu oʻsish, bir tomondan, ishlab chiqarish hajmlarining kengayishi bilan izohlansa, ikkinchi tomondan, logistika infratuzilmasiga yoʻnaltirilayotgan investitsiyalar va xizmatlar sifati yaxshilanayotgani bilan bevosita bogʻliqdir.

Keyingi davr statistik maʼlumotlari ham mazkur ijobiy tendensiyaning davom etayotganini koʻrsatadi. Xususan, 2025-yilning yanvar–iyul oylarida viloyatda transport xizmatlari hajmi 3 946,1 mlrd soʻmga yetib, avvalgi davrga nisbatan 13,5 foizga oshgan. Bu holat transport-logistika xizmatlariga boʻlgan talabning barqaror ortib borayotganini, shuningdek, logistika tizimi hududiy iqtisodiyot ehtiyojlariga tobora moslashib borayotganini koʻrsatadi. Natijada, transport xizmatlari iqtisodiy faollikni ragʻbatlantiruvchi muhim infratuzilmaviy omil sifatida namoyon boʻlmoqda.

Transport-logistika xizmatlarining tarkibiy tuzilmasi tahlili shuni koʻrsatadiki, viloyatda avtomobil transporti yetakchi oʻrin egallaydi. 2022-yilning yanvar–avgust oylarida umumiy transport xizmatlari hajmida avtomobil transportining ulushi 53,8 foizni tashkil etgan. Ushbu koʻrsatkich avtomobil transportining hududda yuk tashish va logistika jarayonlaridagi asosiy vosita ekanligini anglatadi. Avtomobil transportining ustunligi, avvalo, uning moslashuvchanligi, hudud ichidagi yoʻnalishlarni qamrab olish imkoniyati hamda tezkor xizmat koʻrsatish xususiyatlari bilan izohlanadi.

Shu bilan birga, avtomobil transportiga yuqori darajada tayanish logistika tizimining ayrim muammolarini ham yuzaga chiqaradi. Jumladan, yoʻl infratuzilmasining ayrim hududlarda yetarli darajada rivojlanmaganligi, transport xarajatlarining yuqoriligi va ekologik omillar transport-logistika xizmatlari samaradorligini cheklovchi omillar sifatida namoyon boʻlishi mumkin. Shu sababli, kelgusida temiryoʻl va multimodal transport tizimlarini rivojlantirish orqali logistika xizmatlari tarkibini diversifikatsiya qilish zarurati yuzaga kelmoqda.

Umuman olganda, Qashqadaryo viloyatida transport-logistika xizmatlari hajmining barqaror oʻsishi hudud iqtisodiyotining faol rivojlanayotganini, logistika tizimi esa ishlab chiqarish va savdo jarayonlarini qoʻllab-quvvatlovchi muhim mexanizmga aylanib borayotganini koʻrsatadi. Transport xizmatlari sohasidagi ijobiy dinamikani saqlab qolish va yanada rivojlantirish uchun infratuzilmani modernizatsiya qilish, logistika jarayonlarini raqamlashtirish, xizmatlar sifatini oshirish hamda raqobat muhitini kuchaytirishga qaratilgan kompleks choralar muhim ahamiyat kasb etadi.

Natijada, transport-logistika xizmatlari Qashqadaryo viloyati iqtisodiy rivojlanishining strategik tayanchi sifatida shakllanib, hududning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini yuksaltirish va iqtisodiy

o‘sishni barqarorlashtirishga xizmat qilmoqda.

Logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini baholash jarayonida xizmatlar hajmi bilan bir qatorda yuk tashish ko‘rsatkichlari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki yuk tashish hajmi hududiy ishlab chiqarish, savdo va ta‘minot zanjiri faoliyatining real ko‘lamini aks ettiruvchi asosiy indikatorlardan biri hisoblanadi. Qashqadaryo viloyati misolida olib borilgan statistik kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, 2022-yilda tashilgan yuklar hajmi bo‘yicha barqaror o‘sish tendensiyasi shakllangan bo‘lib, bu holat logistika xizmatlariga bo‘lgan ehtiyojning ortib borayotganini tasdiqlaydi.

Logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi faqat yuk tashish hajmi bilan cheklanib qolmay, balki transport xizmatlari qiymati, xizmatlarning iqtisodiyotdagi ulushi, raqamlashtirish darajasi hamda investitsiya faolligi bilan ham bevosita bog‘liqdir. Shu sababli, logistika infratuzilmasi samaradorligini baholashda kompleks yondashuv talab etiladi. Mazkur yondashuv logistika tizimining barcha tarkibiy qismlarini o‘zaro bog‘liq holda tahlil qilish imkonini beradi.

Logistika infratuzilmasi samaradorligini baholashda quyidagi asosiy omillar muhim ahamiyatga ega:

- transport xizmatlari hajmi va uning o‘sish dinamikasi;
- yuk tashish hajmi va transport oqimlarining barqarorligi;
- transport xizmatlarining hududiy yalpi mahsulotdagi ulushi;
- raqamli logistika texnologiyalarining joriy etilish darajasi;
- logistika infratuzilmasiga yo‘naltirilayotgan investitsiyalar hajmi va samaradorligi.

Mazkur omillar asosida logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi tizimli tarzda baholanadi va ularning hudud iqtisodiyotiga ta‘siri aniqlanadi.

Quyida 2022–2025 yillar bo‘yicha Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari hajmi bo‘yicha rasmiy statistik ko‘rsatkichlar keltiriladi.

1-jadval

Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari hajmi (mlrd so‘m)⁶

Yil (davr)	Transport xizmatlari hajmi (mlrd so‘m)	O‘sish sur‘ati (%)
2022 (yanvar–aprel)	875,4	+13,8
2022 (yanvar–mart)	637,9	+12,8
2023 (yanvar–noyabr)	3 652,5	+105,5
2025 (yanvar–iyul)	3 946,1	+13,5

⁶ Qashqadaryo viloyatining transport xizmatlari hajmi (rasmiy yangilik). qashstat.uz

Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari hajmi yillar davomida barqaror va izchil o'sish tendensiyasiga ega. Ayniqsa, 2023-yilda transport xizmatlari hajmining keskin oshishi logistika xizmatlariga bo'lgan talabning sezilarli darajada ortganini hamda logistika infratuzilmasining iqtisodiy faoliyatdagi rolini kuchayganini ko'rsatadi. 2025-yil ma'lumotlari esa ushbu ijobiy tendensiyaning davom etayotganini tasdiqlaydi.

Transport xizmatlari hajmining oshishi logistika tizimi samaradorligini belgilovchi bir qator muhim omillar bilan izohlanadi. Jumladan, viloyatda ishlab chiqarish hajmining kengayishi, eksport-import operatsiyalarining ko'payishi, logistika markazlari faoliyatining rivojlanishi va transport xizmatlari bozorida raqobat muhitining kuchayishi ushbu o'sishga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, transport xizmatlari hajmining o'sishi logistika xizmatlari sifatining yaxshilanishi, xizmat ko'rsatish tezligining oshishi va logistika jarayonlarining muvofiqlashtirilishi bilan ham chambarchas bog'liqdir. Raqamli logistika tizimlarining bosqichma-bosqich joriy etilishi transport jarayonlarini boshqarishni soddalashtirib, xarajatlarni optimallashtirishga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, 1-jadvalda keltirilgan ma'lumotlar Qashqadaryo viloyatida logistika xizmatlari iqtisodiy samaradorligining ortib borayotganini yaqqol ko'rsatadi. Bu esa hududda infratuzilma siyosati, investitsiya muhitini yaxshilash hamda logistika tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning ijobiy natijalar berayotganini tasdiqlaydi.

Natijada, logistika xizmatlari Qashqadaryo viloyati iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga xizmat qiluvchi strategik yo'nalish sifatida shakllanib, hududiy raqobatbardoshlikni oshirishda muhim omilga aylanmoqda.

Rasmiy statistik ko'rsatkichlar va ilmiy yondashuvlardan kelib chiqib, logistika samaradorligini baholashda ko'p parametrlil modellar qo'llaniladi. Ular orasida regresyon tahlil, koeffitsient o'zaro bog'liqligi va indekslar o'rganiladi. Bu usullar orqali logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi nafaqat xizmatlar hajmi bo'yicha, balki resurslardan foydalanish samaradorligi, vaqtni tejash va xarajatlarni pasaytirish kabi indikatorlar asosida baholanadi.

Hududiy statistika ma'lumotlari va ilmiy maqolalar asosida shuni ko'rish mumkinki, Qashqadaryo viloyatida logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi oshib bormoqda, biroq uni yuqori darajada saqlab qolish uchun tizimli infratuzilma siyosati, investitsiya jalb etish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish zarur.

Rasmiy statistik ko'rsatkichlar va ilmiy yondashuvlardan kelib chiqib, logistika samaradorligini baholashda ko'p parametrlil modellar qo'llaniladi. Ular orasida regresyon tahlil, koeffitsient o'zaro bog'liqligi va indekslar o'rganiladi. Bu usullar orqali logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi nafaqat xizmatlar hajmi bo'yicha, balki resurslardan foydalanish samaradorligi, vaqtni tejash va xarajatlarni

pasaytirish kabi indikatorlar asosida baholanadi.

Hududiy statistika ma'lumotlari va ilmiy maqolalar asosida shuni ko'rish mumkinki, Qashqadaryo viloyatida logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi oshib bormoqda, biroq uni yuqori darajada saqlab qolish uchun tizimli infratuzilma siyosati, investitsiya jalb etish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish zarur.

Tahlillar va asosiy natijalar. Qashqadaryo viloyatida transport-logistika xizmatlari hududiy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida muhim infratuzilmaviy element bo'lib xizmat qilmoqda. Rasmiy statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilning yanvar–noyabr oylarida viloyatda transport xizmatlari hajmi 3652,5 mlrd so'mni tashkil etib, 2022-yilning mos davriga nisbatan 105,5% ga oshgan, bu transport xizmatlarining iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatganini ko'rsatadi. Shuningdek, 2025-yilning yanvar–iyul oylarida transport xizmatlari hajmi yana ortib, 3946,1 mlrd so'm darajasiga yetganligi qayd etilgan. Bu ko'rsatkich avvalgi davrga nisbatan 13,5% ga o'sish bilan viloyat logistika bozorining barqarorligini va xizmatlarga bo'lgan talabning oshayotganini tasdiqlaydi. Viloyat ichidagi transport xizmatlari tarkibini tahlil qilganda, ularning tuzilishida avtomobil transporti katta ulushga ega bo'lib chiqadi. Qashqadaryo viloyati statistik boshqarmasi xabariga ko'ra, 2025-yilning yanvar-mart oylarida transport xizmatlarining umumiy hajmida avtomobil transporti xizmatlari ustunlik qilganligi qayd etilgan; masalan, Qarshi shahrida transport xizmatlari hajmi 56,7 mlrd so'mni tashkil etib, o'sish sur'ati yuqori bo'lgan. Bu avtomobil transportining hudud ichida yuk va yo'lovchi tashishdagi asosiy vosita ekanini tasdiqlaydi.⁷

Hududiy darajada statistik kuzatuvlar ham viloyatdagi ijobiy tendensiyani tasdiqlaydi. Masalan, ayrim shahar va tumanlarda transport xizmatlari hajmining yillik o'sish sur'ati qayd qilingan bo'lib, bu hududiy logistika bozorining kengayib borayotganini ko'rsatadi. Bundan tashqari, respublika bo'yicha umumiy transport xizmatlari sektorida ham o'sish davom etmoqda; 2025-yil yanvar–oktabr oylarida respublika bo'yicha transport xizmatlari hajmi 150,8 trln so'mni tashkil etib, bu oldingi yilga nisbatan 13,4% ga oshganligi ma'lum qilingan.⁸

Tahliliy nuqtayi nazardan, yuqoridagi statistik ko'rsatkichlar viloyat transport-logistika xizmatlarining ijobiy dinamikaga ega ekanini tasdiqlaydi. Transport xizmatlari hajmining yillik o'sishi hududiy iqtisodiyotning logistika sohasida faol faolligini va xizmatlar bozorining kengayishini anglatadi. Ayniqsa, avtomobil transportining katta ulushi logistika xizmatlarining asosiy qismini tashkil etadi va shuning uchun transport infratuzilmasi hamda xizmatlar sifatini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, transport xizmatlariga bo'lgan talabning oshishi kichik tadbirkorlik

⁷ Qashstat.uz

⁸ Stat.uz

subyektlarining ushbu sohadagi faoliyatini ham rag‘batlantiradi, logistika xizmatlari bozorida raqobat muhitini kuchaytiradi va xizmatlar sifatining yaxshilanishiga olib keladi. Milliy statistik ko‘rsatkichlar esa ushbu hududiy tendensiyaning mamlakat bo‘yicha umumiy ijobiy statistik o‘sinh bilan uyg‘unligini tasdiqlaydi. Bularning barchasi transport-logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini mustahkamlash va logistika tizimini strategik rivojlantirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar zarurligini ko‘rsatadi.

Xulosa va takliflar. Mazkur tadqiqot natijalari Qashqadaryo viloyatida transport-logistika xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi sohasida sezilarli yutuqlar mavjudligini ko‘rsatdi. Rasmiy statistika ma‘lumotlariga ko‘ra, transport xizmatlari hajmi yillar davomida barqaror o‘sib borayotgani transport-logistika tizimining iqtisodiyotdagi o‘rni ortayotganini tasdiqlaydi. Ushbu ijobiy tendensiya hududiy ishlab chiqarish, savdo va eksport-import jarayonlarining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, logistika xizmatlari infratuzilmasini yanada takomillashtirish, multimodal transportni rivojlantirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va xizmatlar sifatini oshirish iqtisodiy samaradorlikni yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. Nazariy jihatdan, transport-logistika tizimi xorijiy bozorlar bilan integratsiyalashuv va global ta‘minot zanjirlariga kirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi, bu esa logistika xizmatlarining milliy va hududiy darajada strategik yo‘nalish sifatida shakllanishini talab qiladi.

Shuni e‘tiborga olish lozimki, O‘zbekiston Respublikasida transport sohasini tartibga soluvchi asosiy huquqiy bazani “Transport to‘g‘risida”gi Qonun tashkil etadi, u transport faoliyatlari va ularning iqtisodiy munosabatlarini tartibga soladi hamda logistika markazlarini yaratish imkoniyatini ta‘minlaydi⁹. Mazkur qonun transportning barcha turlarini yagona tizimga integratsiyalash orqali xizmatlar samaradorligini oshirishni maqsad qilgan. Buning ustiga, O‘zbekistonning transport-logistika tizimini 2030-gacha rivojlantirish konsepsiyasi mamlakat transport-logistika salohiyatini oshirish va milliy logistika xizmatlarini global standartlar darajasiga ko‘tarish bo‘yicha strategik yo‘nalishlar va “yo‘l xaritasi”ni belgilaydi.¹⁰ Shuningdek, Vazirlar Mahkamasining 633-sonli qarori transport-logistika markazlari faoliyati va tranzit yo‘laklarini tartibga solish bo‘yicha mezonlar belgilagan bo‘lib, bu logistika infratuzilmasi va xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu huquqiy hujjatlar asosida hududiy transport-logistika siyosatini takomillashtirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir:

Birinchiidan, viloyat transport-logistika infratuzilmasining kompleks modernizatsiyasi zarur bo‘lib, bu yo‘nalishda avtomobil yo‘llari, logistika markazlari,

⁹ https://mintrans.uz/news/transport-togrisida-gi-ozbekiston-respublikasi-qonuni-maquullandi?utm_source=chatgpt.com

¹⁰ https://lex.uz/docs/-7342148?ONDATE=28.01.2025&utm_source=chatgpt.com

omborxonalar bazalari va multimodal transport tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha investitsiyalarni oshirish lozim. Ikkinchidan, transport-logistika xizmatlar bozorida raqobatni kuchaytirish, innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish hamda raqamli logistika platformalarini keng qamrovli tatbiq etish orqali xizmatlar samaradorligini oshirish mumkin. Uchinchidan, logistika sohasidagi malakali kadrlar tayyorlash va ular malakasini oshirish bo'yicha davlat dasturlarini kuchaytirish lozim. To'rtinchidan, qonunchilik bazasini yanada takomillashtirib, xalqaro standartlar va eng yaxshi global amaliyotlarni joriy etish orqali transport-logistika xizmatlarining raqobatbardoshligini oshirish tavsiya etiladi. Shu kabi kompleks chora-tadbirlar transport-logistika tizimini samarali boshqarish va viloyat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. X. Jo'rayev, "Hududiy logistika tizimlarini rivojlantirishning iqtisodiy asoslari," Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 2020/04, 2020/04-5.
2. B. Tursunov, "Transport-logistika xizmatlari samaradorligini boshqarish mexanizmlari," Transport va iqtisodiyot, 2021/02, 2021/02-7.
3. J. Tursunov, "Temir yo'l transporti tarmoqlarining samaradorligini oshirishning iqtisodiy va texnologik asoslari," Transport va iqtisodiyot, 2021/03, 2021/03-6.
4. M. A. Qodirov, "Hududiy logistika markazlari faoliyatining iqtisodiy samaradorligi," Iqtisodiyot va ta'lim, 2022/01, 2022/01-9.
5. Sh. R. Ismoilov, "Transport infratuzilmasining hududiy iqtisodiyotga ta'siri," Iqtisodiyot nazariyasi va amaliyoti, 2020/02, 2020/02-11.
6. J. Bowersox, D. J. Closs, "Logistical Management: The Integrated Supply Chain Process," McGraw-Hill, New York, 2013.
7. M. Christopher, "Logistics and Supply Chain Management," Pearson Education, London, 2016.
8. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, "Transport xizmatlari bo'yicha hududiy statistik ma'lumotlar," Toshkent, 2023.
9. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi, "O'zbekiston transport-logistika tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi," Toshkent, 2022.
10. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi, "Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari ko'rsatkichlari," Qarshi, 2024.